

in verband met de eigenaardige scheikundige reactie waarbij chondrisine gekookt met bariumhydraat hydrolytisch gesplitst wordt in glycosamine en glycuronzuur en waardoor het vermoeden gewettigd is, dat ook acidum chondroitino-sulfuricum van het kraakbeenweefsel aan de vorming ervan bijdraagt.

WOLFFENSBERGER.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Erkältungskrankheiten und Kälteschäden, ihre Verhütung und Heilung von Prof. Dr. GEORG STICKER. Berlin. Verlag von JULIUS SPRINGER. 1915. Prijs: 12 mark, geb. 14.50 mark.

Door groote reeksen van proeven op dieren is sinds geruimen tijd getracht het begrip koudevatten een proefondervindelijken steun te geven, doch bijna steeds zijn deze proeven mislukt, slaagde men wel een weefselbeschadiging door te lage temperaturen te verkrijgen, maar faalde men om de typische catarrhen, die aan koudevatten worden toegeschreven, te verwekken. Een lijvig deel te vullen met besprekingen over tocht en verkoudheden zal dan ook nimmer de zelfgekozen arbeid zijn van een jong onderzoeker, die in hoofdzaak hecht aan waarnemingen door proeven gesteund en verklaard, maar kan eerder verwacht worden van den ervaren klinikus, die in moeitevolle praktijk geleerd heeft, dat er veel in de geneeskunst is waar te nemen, waarvoor op proefondervindelijk onderzoek berustende verklaringen nog ontbreken, doch waardoor de zekerheid van bestaan toch niet geloochend kan worden. Bij het doorlezen van deze vierhonderdvijftig bladzijden groote verhandeling over koudevatten moet men daarom voorbereid zijn om kennis te maken met een schrijver, die in plaats van wetenschappelijk vastgestelde feiten klinische waarneming en geschiedkundige gegevens zal stellen om zijn inzichten te verduidelijken. Doch zelfs met deze vooropvatting gewapend, wordt men door STICKER verrast door een betoogtrant, zóó afwijkend van die, welke men in de Duitsche geneeskundige leerboeken gewend is; dat men telkenmale weder getroffen wordt door de onevenredigheid, waarmede de nieuwe geneeskundige leerstellingen en de oude Hippocratische wijsheid of de lessen van PARACELSUS, GALENUS, BOERHAAVE, enz. gewaardeerd worden. Een overvloed van paradoxen overstelpt den lezer, als de schrijver zijn oordeel uitspreekt over de hygiënisch-diëtetische behandeling van longtuberculose, over de appendectomie, de tonsillotomie, over de operatieve neus- en oorheelkunde, terwijl breed uitgeweid wordt over de levenservaringen van GOETHE, BOERHAAVE, enz. en de daarbij zelf waargenomen ziekteverschijnselen en hun oorzakelijk verband als onomstootbare waarheden worden geprezen. Als afwisseling van de helaas soms zeer

droge geneeskundige literatuur zeer aangenaam, als toelichting van nog onopgeloste geneeskundige vraagstukken door de vlotte, met vele aardige opmerkingen doormengde betoogtrant zeer gevaarlijk.

Na een inleidende beschouwing over de meest verschillende schaden, die door sterke afkoeling van het lichaam kunnen ontstaan, volgt een omschrijving van het begrip koudevatten — waarbij de eigenlijke temperatuurverlaging geheel op den achtergrond gedrongen wordt — en een uitvoerige bespreking van de verschillende „constituties”, om toe te lichten, waarom slechts enkelen in hooge mate vatbaar zijn voor geringe plaatselijke koudewerkingen (dan als koudevatten onderscheiden van afkoeling, bevrozing, enz.), minimale temperatuurschommelingen, die in hun verhouding tot sterke afkoelingen vergeleken worden met kittelreflexen tegenover grof mechanische beledigingen. Is op deze wijze het bedoelde oorzakelijk moment nader omschreven, dan wordt de ontwikkeling van een op besmetting berustenden catarrh nader toegelicht door deze ziekten afhankelijk te stellen van drie samenwerkende factoren, n.l. 1°. de constitutie, 2°. de besmetting, 3°. het in laatste instantie opwekkende moment, zooals trauma, schrik, overinspanning, koudevatten. Bij groote kracht van een van deze factoren treedt de beteekenis van de andere op den achtergrond of kan zelfs een geheel onnoodig worden voor het ontstaan van de ziekte.

In de nu volgende hoofdstukken volgt een beschrijving van de verschillende ziekten, die aan koudevatten worden toegeschreven; bescheiden in de bepaling hiervan is schrijver allerminst, zoodat even goed gesproken wordt over sclerodermie, tetanus, tetanie, epidemische cerebrospinaalmeningitis e. t. q., als over de gewrichtsrheumatiek, die dan echter wel de meest uitvoerige behandeling krijgt. Steunende op bovengenoemde drie-eenheid volgt de bespreking der behandeling, waarbij tot voorbehoedende behandeling het besmettingsgevaar het minst bestrijdbaar geacht wordt, doch verbetering van het gestel en verharding tegen koudevatten als het eigenlijke doelwit worden geprezen, terwijl bij de bespreking der onmiddellijke geneeskundige behandeling der ziekten en der nablijvende afwijkingen weder rijkelijk met het hoofddenkbeeld koudevatten rekening wordt gehouden en groote waarde toegekend wordt aan thermische huidprikkelers. Frisch klinkt de waarschuwing om niet te veel te verwachten van het zoo zéér geprezen salicylzuur, aspirine, enz., doch vooral de oudere geneeswijzen (citroenzuur, jodium, colchicum, hydrotherapie) niet te verwaarloozen, waarbij zeer uitvoerig wordt stilgestaan bij de verschillende behandelingsmethoden met masage, warm en koud water, geneeskrachtige baden, enz., telkenmale zooveel mogelijk aanwijzing en tegenaanwijzingen in het licht stellend.

De veelheid, die terecht of ten onrechte samengekoppeld wordt aan koudevatten of koudeschade laat zich niet kort overzichtelijk weergeven; de geneesheer, die niet schroomt kennis te maken met denkbelden, die indruischen tegen de dagelijks gangbare, zal veel leeren over nu obsoleete geneesmiddelen, volksmiddelen en min of meer verwaarloosde behandelingsmethoden en door de niet onvermakelijke, met de nieuwerwetsche specialistische behandeling spottende, betoogtrant eenige avonden aangenaam beziggehouden worden.

J. ED. STUMPPF.

BEROEPSBELANGEN.

DOKTER EN JACHTOPZICHTER. — Nog steeds wordt in Frankrijk een stille strijd gevoerd tusschen het Roode Kruis en de artsen, die door hun werk mogelijk maken, dat het bestaat. De tuitende lofzeggingen op zijn werkzaamheid, die het van tijd tot tijd in de pers doet verschijnen, maken gewag van de opgerichte ambulances en hospitalen, van de besteede sommen, van de toewijding der verpleegsters, maar met geen enkel woord van het werk van de artsen. En telkens weder zien artsen zich genoodzaakt, hun hulp aan het Roode Kruis te onttrekken wegens de vernederingen, waaraan zij blootstaan, of de dwingelandij, die men op hen wil uitoefenen. Nu weder heeft een chirurg ontslag genomen, omdat men hem het door hem verlangde en hem toekomstige werk van groote chirurgie niet wenschte te geven. Terwijl de geneeskundige dienst van het leger de artsen benoemt en hen toewijst aan het Roode Kruis, meent dit, hen te kunnen ontslaan zonder medeweten van den geneeskundigen dienst. En met deze bewoordingen tracht het dit aan de militaire overheid duidelijk te maken: „de jachtopzichters kunnen niet worden benoemd zonder toestemming van den prefect, maar zij kunnen eenvoudig worden ontslagen door den grondeigenaar, in wiens dienst zij staan. Nu komt de positie van onze geneeskundigen geheel overeen met die der jachtopzichters”. Het eenige, vergeten punt van verschil, zegt *Le Caducée*, is, dat de jachtopzichters bezoldigd worden, terwijl de artsen hun tijd, hun geld, hun toewijding geven aan een zaak, waarvan zij de ziel zijn, en die zonder hen niet kan bestaan.

DE STAATSZIEKTEVERZEKERING IN NEW-YORK. — Een opstel van dr. BURNHAM in *Med. Record* van 22 April leert ons eenige bijzonderheden kennen van het plan om in den staat New-York verplichte ziekteverzekering in te voeren. Deze zou omvatten alle loontrekkenden met een inkomen beneden f 3000.— De kosten zouden door de werknemers, de werkgevers en den staat tezamen worden gedragen. Gedurende ten hoogste 26 weken per jaar zou de verzekerde recht hebben op ziekgeld, geneeskundige behandeling en verpleging. Ook de vrouwen der loontrekkenden zouden in de verzekering begrepen zijn en ook recht hebben op verloskundige hulp en kraamgeld. De wijze, waarop in geneeskundige hulp moet worden voorzien, wordt overgelaten aan de plaatselijke vereenigingen, die zich met de verzekering belasten. De wet eischt alleen, dat die hulp voldoende is.

BURNHAM doet zelf een voorstel tot regeling van de verstrekking van geneeskundige hulp en zegt daarbij, dat de in Europa begane fouten moeten worden vermeden. Om dat te doen, werkt hij de ergste fout, die in Europa is begaan, tot een